

616-039.41:355.72

NEJČASTĚJŠÍ ONEMOCNĚNÍ NA OŠETŘOVNĚ ÚTVARU

Major Vladimír DBALÝ, promovaný lékař

Z hlediska preventivních opatření se obecně uznává význam rozboru nemocnosti u útvaru, jehož součástí je i rozbor chorobopisů vojáků základní služby léčených na lůžkové části ošetrovny. Profil ležících nemocných je omezen předpisem (Zdrav-1-1) a dále ovlivněn vzdáleností od vojenské nebo civilní nemocnice a tudíž i různou měrou spolupráce s nimi, vybavením ošetrovny po stránce technické i personální a nakonec i druhem vojska. Přesto však z rozboru vyplývají závěry pro další činnost hlavního lékaře i pro lékaře na postgraduálním školení.

V tabulce 1 je uveden číselný rozbor 404 chorobopisů ošetrovny z let 1962—1964 podle „Podrobného seznamu nemocí, úrazů a příčin smrti“ v příloze předpisu Zdrav-2-1. Je samozřejmé, že rozbor neodráží veškerou diagnostickou a terapeutickou šíři ambulance na ošetrovně proto, že nezahrnuje těžší případy odsunuté do VN, ani lehké, řešené ambulantně.

Z tabulky je zřejmé, že „denním chlebem“ útvarového lékaře jsou záněty horních cest dýchacích (KHCD) a angíny. Celkem virózy, KHCD a angíny činí 58,1 % všech hospitalizovaných. Po

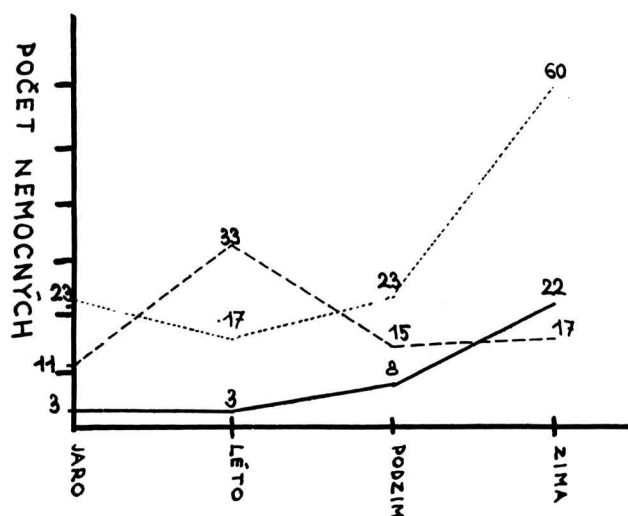
nich, ještě zřetelně odděleny od ostatních skupin nemocí, následují choroby kožní (11,2 %) a úrazy (9,4 %). O těchto třech hlavních skupinách bych se chtěl dále ve stručnosti zmínit.

1. Záněty horních cest dýchacích a angíny

Přesná diferenciální diagnóza mezi bakteriálními a virovými nemocemi horních cest dýchacích není bez použití bakteriologického či virologického vyšetření možná, nehledě k tomu, že většina autorů předpokládá virový původ nebo alespoň účast virové složky u převážné většiny KHCD. V tomto sdělení odděleny pouze na základě klinických kritérií (5). Vzhledem k jejich obdobné terapii na ošetrovně útvaru (Acylpyrin, Harburn, Chinascorbin, Vicedrin — expektorancia a kloktadlo) toto sdělení není podstatné. Zřetelně však jak co do klinického obrazu, tak i terapie nutno vyčlenit angíny.

Z grafu sezónního výskytu těchto nemocí národně vyplývá, že virózy i KHCD jeví zřetelný sezónní výskyt s maximem v zimním období. Oproti tomu jsou angíny daleko více ovlivněny okolnostmi epidemiologickými a speciálně pak nástupem nováčků nebo záloh (u nás v letních mě-

Graf 1

Legenda:

..... KHCD
 — Virózy
 - - - - - Angíny

sících), spojených s tvorbou nového kolektivu. Toto pozorování je v plné shodě s pracemi ostatních autorů [1, 2]. Odtud pak vyplývají povinnosti hlavního lékaře při nástupu nováčků nebo záloh. Jde především o třídění ve vlastním přijímači, pečlivý dozor nad novým kolektivem po stránce hygienické (ubytování, návyky osobní hygieny, otužování) a hlavně režimu výcviku (postupné zatěžování). V neposlední řadě pak nutno aktivně vyhledávat nemocné beta hemo-

Tabulka 1

	Počet nemocných	%
INFEKCE	121	30
— Angíny	76	18,8
— virózy	36	8,9
— ostatní	9	2,3
NEUROLOGIE A PSYCHIATRIE	11	2,7
OČNÍ	4	1,0
ORL	4	1,0
KOŽNÍ	45	11,2
NEMOCI VNITŘNÍ	164	40,5
— cévy a srdce	3	0,8
— dýchací ústrojí	133	32,9
— z toho KHCD	123	30,4
— zažívací ústrojí	20	4,9
— ústrojí močové	8	1,9
CHIRURGIE	55	13,6
— vady a nemoci	9	2,3
— stavy po operacích	8	1,9
— úrazy	38	9,4

lytickým streptokokem (BHS) (angíny, faryngitidy, KHCD), izolovat je a zahájit včasnou a co nejširší terapii penicilínem. Obecně hygienické podmínky, i když důležité, nejsou rozhodující pro vznik epidemie angín vzhledem k rychlé ztrátě virulence BHS v ovzduší [2]. Preventivní podávání Pendeponu při nástupu nováčků celému kolektivu, jak někteří doporučují [1], je těžko organizačně proveditelné, finančně neúnosné a i značně riskantní [6].

V terapii angín při dodržování běžných zásad, to je podávání 600 000 j Prokainu penicilínu G po dobu pěti dnů (v poslední době Fenascopen tbl.), šestý den Pendepon 600 000 j. i. m. s důslednou kontrolou sedimentace, nebyly ani v jediném případě sterilní následky infekce BHS (revmatická horečka, glomerulonefritida). Průměrná ošetřovací doba byla 7 dnů. Pokládám ještě za důležité zdůraznit infekční charakter angín a nutnost jejich izolace i od KHCD vzhledem k možnosti nozokomiálních nákaz. V době, kdy jsem pro ubytovací těžkosti nemohl angíny izolovat, vznikaly prokazatelné nozokomiální nákazy.

2. Choroby kožní

Tvoří druhou největší skupinu onemocnění. A to ještě 11,2 % hospitalizovaných plně nevyjadřuje výskyt kožních chorob u útvaru proto, že právě zde je větší část pacientů ošetřena ambulantně (lehké formy hyperhidrózy, epidermofycie, impetiga).

Mezi chorobami kožními je nejčastější výskyt hnisavých onemocnění (pyodermie), které činí 64,4 %. Nejčastěji to byla flegmóna (17 případů), dále pak furunkl, karbunkl, ektymata atd. Minimální výskyt impetiga oproti jiným sestavám [7] lze vysvětlit dobrým efektem ambulantního léčení. Nejlépe se osvědčilo odstranění krust teplým roztokem hypermanganu nebo koupelemi v něm a aplikace Endiaron pasta, který dobře lpí a kryje postižené plochy. V případech na tuto terapii rezistentních se výborně osvědčila 3% chloramfenikolová pasta. Při rozsáhlejších pyodermiích, jako je furunkulóza nebo flegmóna, je vhodné aplikovat penicilín, který i přes stafylokokový původ většiny pyodermií má velmi dobrý efekt. To také odpovídá faktu, že 60 % stafylokoků je ještě citlivých na penicilín [7].

Z tohoto hlediska je tedy problém kožních chorob u útvaru problémem převážně pyodermií! Kromě již zmíněné terapie má rozhodující úlohu právě zde prevence těchto onemocnění. Jde o komplex opatření, který již zpracovali Matera a Horiánský [7]. Zainteresování velitelů všech stupňů na sledování úrovně osobní a kolektivní hygieny a její neustálé zvyšování pokládám za článek rozhodující. Také dohled na dodržování pracovní hygieny, dostatek speciálních čistících prostředků a skutečné zajištění teplé vody zvláště u řidičů a mechaniků jsou důležitá preventivní opatření při vzniku pyodermií. Nelze však podceňovat ani drobnosti, jako výběr a ošetřování obuvi u nováčků, kde z infikovaných exkoriací vzniká největší počet flegmón. Správné ošetření drobných poranění, stejně jako

včasnou terapii hyperhidrózy pokládám za požadavky samozřejmé.

Mezi choroby kožní jak svými projevy, tak i léčbou je třeba zařadit skabies, i když patří mezi choroby parazitární a je také v tab. 1 mezi nimi zařazen. V jeho terapii je třeba zdůraznit, že pouze u případů zachycených v počátečním stadiu je možno s úspěchem užít Scabitol či Scabilan. V rozvinutém stadiu, zvláště pak u komplikovaných pyodermií, je nejlépe zahájit léčení Wilkinsonovou masťou dvakrát denně po celém těle kromě obličeje po dobu tří dnů s následující koupelí. I přes nevýhody (8), tj. možnost poškození ledvin, zápach a značné znečištění ošetřovny jedině tato terapie přinesla ve všech případech plný terapeutický efekt.

3. Ú r a z y

Tvoří třetí nejčastější skupinu. Podle činnosti, při které vznikly, jde o 39,5 % úrazů sportovních {z nich kopaná 73,3 %}. Ve službě tj. při výcviku a v dozorčí a strážní službě vzniklo 36,9 % úrazů.

Při dělení podle závažnosti (4) převládají úrazy lehké (nejčastěji distorze — 73,6 %) převážně dolních končetin. Následují krvavá zranění, zlomeniny a popáleniny.

Důležitost prevence úrazovosti u útvaru vyplývá z toho, že i lehká poranění vyžadují dlouhou pracovní neschopnost (průměrná ošetřovací doba byla 8,8 dne) s následující rehabilitací a tu-

díž i úlevami od služby. Vysoké procento sportovních úrazů jistě souvisí s vedením tělesné přípravy a také s vybavením sportovišť.

Závěr

Autor ukazuje na základě rozboru 404 chorobopisů ošetřovny na nejčastější onemocnění na ošetřovně útvaru. Patří mezi ně lehká onemocnění horních cest dýchacích, angíny, onemocnění kožní a úrazy. Upozorňuje na některá preventivní opatření a možný, v daném případě nejlépe vyhovující způsob terapie. Doporučuje při základním školení postgraduálních lékařů ve voj. nemocnici klást kromě jiného důraz na získání dobrých znalostí v oboru kožním a v traumatologii.

Literatura

1. Eliáš, Z., Kubíček, J., Topol, M.: Příspěvek k prevenci revmatické horečky. VZL, 30, 1961, 6: 254.
2. Franěk, J., Fraňková, V.: Aktuální otázky epidemiologie akutních infekcí horních cest dýchacích ve vojenských kolektivech, VZL, 29, 1960, 3: 125.
3. Franěk, J., Kahlich, R., Fraňková, V.: K epidemiologii akutních respiračních onemocnění ve vojenských kolektivech. VZL, 30, 1961, 5: 213.
4. Horský, V.: Několik poznámek k úrazovosti a prevenci úrazů u útvaru. VZL, 30, 1961, 6: 236.
5. Jurkovič, V.: Základy nemocničního a polního vnitřního lékařství. Praha, Naše vojsko 1960. 503 s.
6. Kahlich, R.: K metodě a taktice masové penicilínové profylaxe streptokokových nákaz u vojsk. VZL, 32, 1963, 3: 131.
7. Materna, J., Horiánský, P.: Pyodermie, jejich léčení a prevence. VZL, 33, 1964, 6: 267.
8. Voldánová, A., Voldán, V.: Léčení kožních chorob pro praktické lékaře. Praha, SZdN 1958, 351 s.

JUBILEA

Dne 1. dubna 1966 oslavil své padesáté narozeniny plukovník zdravotnické služby docent MUDr. ANTONÍN BENEŠ, CSc., náčelník katedry válečné chirurgie Vojenského lékařského výzkumného a doškolovacího ústavu JEP.

Docent Beneš se právem řadí mezi pracovníky vojenské zdravotnické služby, kteří mají nesporné zásluhy o rozvoj svého oboru a jejichž vědecké práce mají příznivý ohlas i v zahraniční literatuře. Značné úsilí věnuje budování svého pracoviště a vytváření pracovního kolektivu, který by byl schopen tvůrčím způsobem rozvíjet širokou problematiku válečné chirurgie.

Jménem jeho spolupracovníků, zdravotnické správy i redakce přejeme s. Benešovi do dalších let mnoho zdraví i duševní pohody k úspěšnému dosažení jeho dalších životních cílů.

V únoru se dožil sedmdesátí let jeden ze zakladatelů moderní vojenské hygieny akademik profesor doktor lékařských věd FJODOR GRIGORJEVIČ KROTKOV, generálmajor zdravotnické služby v. v.

F. G. Krotkov zastával v Sovětské armádě i v sovětském zdravotnictví řadu důležitých a významných funkcí, zastupoval nejednou Sovětský svaz na velmi důležitých mezinárodních lékařských kongresech a konferencích, jako např. ve Světové zdravotnické organizaci, v ženevské vědeckotechnické konferenci o mírovém využití atomové energie apod.

F. G. Krotkov publikoval přes 100 vědeckých prací a je autorem mnoha učebnic a monografií. Charakteristickým rysem jeho vědecké činnosti bylo a je dodnes novátorství, praktické zaměření výzkumu, schopnost hluboké analýzy a tvůrčí syntézy založené na široké erudici a ohromných praktických zkušenostech. Prof. Krotkov byl prvním, kdo v SSSR experimentálně prostudoval nové, velmi složité otázky hygienického zabezpečení speciálních druhů vojsk a publikoval sérii původních prací o hygieně tankových vojsk, hygieně ubytování, zásobování vodou a hygieně výživy vojsk v polních podmínkách.

U příležitosti významného životního jubilea přejeme akademiku F. G. Krotkovovi pevné zdraví a mnoho úspěchů v jeho další vědecko-výzkumné i pedagogické práci.

Kolektiv katedry vojenské hygieny
VLVDŮ JEP v Hradci Králové

Dne 4. 4. 1966 se dožil 55 let pplk. MUDr. JAN SOVA, který po dlouhá léta pracoval teoreticky i prakticky v oboru organizace a taktiky zdrav. služby. Do další činnosti mu přejí jeho spolupracovníci mnoho úspěchů, zdraví a spokojenosti.